

СТРАТЕГИЈА
НАВОДЊАВАЊА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Подршка изради стратегије наводњавања у Србији

Технички документ бр. 2:
Управљање наводњавањем

Др Стив Гос
Београд 2020

Садржај

1. Институције
2. Правни оквир
3. Контекст климатских промена
4. Интегрално управљање водним ресурсима
5. Управљање наводњавањем и одводњавањем
6. Међународни приступи и пракса
7. Кључна питања

1. ИНСТИТУЦИЈЕ

Административно управљање водним ресурсима

НИВО	РЕПУБЛИКА СРБИЈА И ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА	АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
Влада	Влада Републике Србије	Покрајинска влада АП Војводине
Министарство	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде	Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство
Дирекција	Републичка дирекција за воде	–
Фонд за воде	Буџетски фонд за воде	Буџетски фонд за воде АП Војводине
Јавно водопривредно предузеће	ЈВП “Србијаводе”	ЈВП “Воде Војводине”
Спровођење: наводњавање и одводњавање, заштита од поплава		Водопривредна предузећа
Спровођење: водоснабдевање и санитација		Јавна комунална предузећа

Друга министарства у чијој надлежности је такође питање вода

МИНИСТАРСТВО...	ОБЛАСТИ ОДГОВОРНОСТИ
државне управе и локалне самоуправе	Општине и градови управљају водоснабдевањем и санитацијом
заштите животне средине	Заштита воде у природном окружењу (подземне и површинске воде). Квалитет прати и мери Агенција за заштиту животне средине.
здравља	Прати и мери квалитет пијаће воде
грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре	Министарство задужено за јавну водопривредну компанију, као и за навигацију по рекама Сави и Дунаву и наплату припадајућих накнада.
рударства и енергетике	Хидроенергија, термоенергетско хлађење, заштита рудника Припрема биланса подземних вода
унутрашњих послова	Припрема за ванредне ситуације и правовремено обавештавање, укључујући бављење питањем поплава
финансија	Одобрава буџете свих министарстава у Влади Републике Србије. Одобрава износе водних тарифа.

Друге институције које се баве питањем воде

ИНСТИТУЦИЈА	НАДЛЕЖНОСТ
Републички хидрометеоролошки завод Србије	Метеорологија, климатологија, агрометеорологија и хидрологија Само пука количина воде (квалитет прати Агенција за заштиту животне средине)
Институт за водопривреду „Јарослав Черни“ АД	Пројектовање и консултантске услуге у многим водопривредним областима Пројектовали многобројне системе наводњавања и одводњавања у Републици Србији
Факултети (универзитети у Београду, Новом Саду, Крагујевцу и Нишу)	Истраживачка делатност, обучавање и консултантске услуге
Пољопривредне саветодавне и стручне службе	Пружање савета пољопривредника у вези са свим аспектима пољопривреде, укључујући и наводну пољопривреду, али немају засебно одељење које се бави наводњавањем и одводњавањем

2. ПРАВНИ ОКВИР

Закони у вези вода

- Закон о водама (основни правни акт о водама)
- Закони о пијаћој води и отпадним водама (2)
- Закони о влади, државној управи и управљању јавним финансијама (7)
- Закони о заштити животне среди (4)
- Други релевантни закони (7).

3. КОНТЕКСТ КЛИМАТСКИХ ПРОМЕНА

Споразуми из области климатских променада

- **Оквирна конвенција Уједињених нација о климатским променама (UNFCCC)**
  - Србија је ратификовала ову конвенцију 2001. године као „неанексна држава“ (није чланица Организације за економску сарадњу и развој - OECD, одредбе конвенција нису обавезујуће)
- **Протокол из Кјоте и Дохе Амандман**
  - Србија Необавезујући за Србију као „неанексну државу“
- **Споразум из Париза**
  - Србија се обавезала на смањење гасова са ефектом стаклених баште од 8,9% до 2030. године
- **Други споразуми**
  - Акциони план са Балије (2007); Копенхагенски договор (2009); Споразум из Канкуна (2010); Платформа из Дурбане за побољшану активност (2012)

Извештаји Републике Србије о климатским променама

- Први национални извештај према UNFCCC (август 2014.)
- Први двогодишњи ажурирани извештај према UNFCCC (фебруар 2016.)
- Други национални извештај према UNFCCC (август 2017.)
- Стратегија нискоугљеничног развоја Србије (у поступку усвајања)
- Други двогодишњи ажурирани извештај према UNFCCC (у разматрању)
- Трећи национални извештај према UNFCCC (у припреми)

4. ИНТЕГРАЛНО УПРАВЉАЊЕ ВОДНИМ РЕСУРСИМА

Хармонизација са Оквирном директивом Европске уније о водама

- Дефинисано 5 области по речним сливовима (* Централна Србија и Војводина)
  - Област речног слива Саве *
  - Област речног слива Дунава *
  - Област речног слива Мораве
  - Област речног слива Ибра и Лепенца
  - Област речног слива Белог Дрима
- Планови за управљање речним сливовима су у припреми.

Област речних сливова

5. УПРАВЉАЊЕ НАВОДЊАВАЊЕМ И ОДВОДЊАВАЊЕМ

5. Управљање наводњавањем и одводњавањем

МОДЕЛ	ОПСЕГ ИЛИ ПРИМЕРИ
1. Јавни системи за одводњавање, са или без наводњавања	ДТД, Мачва Веће површине
2. Системи за наводњавање у јавној својини	Мали Иђош; Неготинска низија; Ресавска целина Мање површине, свега неколицина (3 система у функцији)
3. Наводњавање пијаћом водом	12.700 пољопривредних газдинстава које наводњавају, у просеку, 1.000 m ² нпр. стакленици, расадници, баште
4. Системи за наводњавање којима управљају корисници	Различита удружења корисника вода Мање површине, свега неколицина (око 10-12 у функцији)
5. Индивидуално наводњавање	166.000 пољопривредних газдинстава које просечно наводњавају 0,9 ха

6. МЕЂУНАРОДНИ ПРИСТУПИ И ПРАКСА

Стратешко управљање наводњавањем и одводњавањем

ТЕРИТОРИЈЕ	МОДЕЛ
Србија; Хрватска; Република Српска	Јавна водопривредна предузећа (југословенски модел)
Федерација Босне и Херцеговине	Агенције за воде (савски речни басен; јадрански речни басен)
Северна Македонија	Водне економије (јавна предузећа)
Албанија	Управе за наводњавање и одводњавање (4)
Косово	Национално јавно предузеће
Португалија	Регионалне агенције за заштиту животне средине
Шпанија	СЕИАСА – Државно друштво за пољопривредну инфраструктуру
Израел	Пољопривредне задруге

Управљање наводњавањем и одводњавањем на нивоу локалних самоуправа

- 1. Управљање од стране локалне самоуправе или владине институције**
  - Стратешка институција пружа услуге наводњавања/одводњавања пољопривредним газдинствима (пример: Украјина)
  - Организација са којом је потписан уговор пружа услуге наводњавања/одводњавања пољопривредним газдинствима (пример: ДТД)
  - Општински органи пружају услуге наводњавања/одводњавања пољопривредним газдинствима (пример: Албанија)
- 2. Управљање од стране пољопривредника**
  - Удружења корисника вода (“УКВ”, сходно одговарајућем законском пропису)
  - Задруге (сходно општем пропису који регулише рад задруга)

Питања која утичу на избор најбољег система

- **Величина:** великим системима је потребно јавно предузеће на врху управљачке пирамиде
- **Комплексност:** комплексним системима су потребна професионална предузећа, било у јавној или приватној својини
- **Фрагментисаност земљишта:** областима са више мањих пољопривредних газдинстава требају УКВ или други облици организовања пољопривредника
- **Правни оквир:** тешко је применити систем заснован на УКВ уколико не постоји одговарајући правни пропис који регулише њихово деловање
- **Државно финансирање:** уколико систем не може да се самофинансира, онда се треба фокусирати на институције јавне управе пошто ће оне пре добити конзистентну и сталну буџетску подршку

7. КЉУЧНА ПИТАЊА

КЉУЧНА ПИТАЊА

1. Слинови са подељеним речним токовима
2. Закон о УКВ
3. Накнаде за наводњавање и одводњавање
4. Капацитети за развој система наводњавања и одводњавања
5. Капацитети за управљање локалним системима

1. Сливови са подељеним речним токовима

- **Надлежности за Саву и Дунав су подељене између ЈВП “Србијаводе” и ЈВП “Воде Војводине”**
  - Да ли ово представља проблем у пракси?
- **Предложено решење:**
  - Задржати постојећу поделу надлежности, али побољшати координацију и сарадњу између надлежних институција за токове (Шта је потребно предузети како би дошло до овог побољшања?)

2. Закон о УКВ

- **Србија још увек није донела закон којим се уређује деловање удружења корисника вода**
  - Удружења представљају још један могући начин за управљање вишекорисничким системима, уместо ослањања искључиво на општинске органе (оперативна УКВ)
  - Могу послужити да се побољша комуникација између корисника вода и ЈВП “Србијаводе”, тј. ЈВП “Воде Војводине” (представничка УКВ)
- **Предложено решење:**
  - Припремити нови законски пропис о удружењима корисника вода, који ће им омогућити да управљају водним изворима и убирају накнаде (оперативна улога)

3. Накнаде за наводњавање и одводњавање

- У овом тренутку, накнаде за наводњавање и одводњавање се уплаћују у републички буџет којим управља Министарство финансија, а које пак има засебне буџетске линије за ЈВП “Србијаводе” и ЈВП “Воде Војводине”
  - Не постоји директна спона између плаћања и добијених услуга
- **Алтернативне могућности су следеће:**
  - Аутоматски или фактички пренос примљених накнада
  - Пољопривредници плаћају директно водопривредним предузећима у којима су њихови интереси заступљени путем различитих представничких механизма
  - Пољопривредници се удружују у УКВ и измирују накнаде припадајућем УКВ, које у њихово име ангажује водопривредно предузеће у виду подизвођача (неопходно донети закон о УКВ)

3. Накнаде за наводњавање и одводњавање

- Предложено решење:
  - Које је становиште Радне групе?

4. Капацитети за развој система наводњавања и одводњавања

- Тренутно Дирекција за воде и Покрајински секретаријат имају ограничене капацитете, односно искуство, за вршење евалуације предложених пројектантских решења за системе наводњавања и одводњавања
  - Неодрживи системи могу да буду политички привлачни и стога може да се уђе у реализацију истих, а тада ће већ бити касно да се било шта измени
- Предложено решење:
  - Успоставити јединицу за праћење и евалуацију схема за наводњавање и одводњавање чији ће запослени учити из сопственог и искустава других и примењивати научено на новопридошла идејна решења.

5. Капацитети за управљање локалним системима

- Инвестиције су у припреми (нпр. Неготинска низија, Ресавска целина) без јасних планова управљања
- Већина општина нема искуства у управљању системима за наводњавање, док ће новоуспостављена УКВ почети од нуле
- Предложено решење:
  - Успоставити “Јединицу за подршку наводњавању” која ће имати задатак да обучи и пружа подршку општинама и УКВ у области управљања наводњавањем. Поред тога, ова јединица ће им помоћи да осмисле и развију алате и инструменте, као и упутити их у начине решавања спорова.

Хвала вам на пажњи